

EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE DEĞER ARTIŞINA KATILMA

THE PARTICIPATION IN INCREASED VALUE IN THE REGIME OF PARTICIPATION IN ACQUIRED PROPERTY

Ayşe Merve BELGE*

<https://doi.org/10.21492/inuhfd.846236>

Makale Bilgi

Gönderilme: 24/12/2020
Kabul: 21/02/2021

Anahtar Kelimeler

*Edinilmiş Mallara
Katılma Rejimi,
Değer Artışı,
Değer Artışına
Katılma,
Değer Artış Payı
Alacağı,
Denkleştirme
Alacağı.*

Article Info

Received: 24/12/2020
Accepted: 21/02/2021

Keywords

*Regime of Participation
in Acquired Property,
Increased Value,
Participation in
Increased Value,
Claim of Participation in
Increased Value,
Claim of Compensation.*

Özet

Edinilmiş mallara katılma rejiminde değer artışına katılmaya ilişkin iki farklı kanuni düzenleme bulunmaktadır. Bunlardan biri Türk Medeni Kanunu'nun 227. maddesinde yer alan değer artış payı alacağına ilişkin düzenleme; diğeri ise Türk Medeni Kanunu'nun 230. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan denkleştirme alacağına ilişkin düzenlemedir. Her iki düzenleme de bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine ya da korunmasına yönelik olarak yapılan katkı sonucunda, katkıda bulunulan malda bir değer artışının meydana gelmesi durumunda, bir alacak hakkına sahip olunacağını hüküm altına alarak değer artışına katılmayı öngörmektedir. Bu iki hüküm arasında bu gibi birtakım benzerlikler bulunduğu gibi farklılıklar da bulunmaktadır. Çalışma, anılan hükümlerde düzenlenen, değer artış payı alacağı ve denkleştirme alacağına ilişkin açıklamalarda bulunmak suretiyle bu iki hükmün karşılaştırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda öncelikle, değer artış payı alacağı, daha sonra denkleştirme alacağına ilişkin açıklamalara, yalnız karşılaştırma faaliyetine hizmet edeceği ölçüde yer verilmiştir. Son olarak ise bu iki alacak üzerinden, hükümler arasındaki benzerlik ve farklılıklar ele alınmıştır. Bu benzerlik ve farklılıklar, kanunda ele alınan tarzları, hukuki nitelik, alacağın özgüleneceği mal grubu ve hesaplama yöntemi noktalarında toplanmıştır.

Abstract

There are two different provisions regarding participation in increased value in the regime of participation in acquired properties. One of them is regarding the claim of participation in increased value which is provided by the article 227 of the Turkish Civil Code; the other is regarding the claim of compensation which is provided by the third paragraph of Article 230 of the Turkish Civil Code. Both provisions envisage participation in increased value by deciding that there will be a right to claim, in the situation of occurring increased value in the contributed good as a result of the contribution regarding the acquisition, improvement or preservation of a good. Given the fact that there are such similarities as well as differences between these two provisions. The aim of this study is to compare these two provisions by making explanations regarding the claim of participation in increased value and the claim of compensation, which are provided by the abovementioned provisions. In this scope, first of all, the claim of participation in increased value and then the claim of compensation will be generally explained in order to compare them. Then, the similarities and the differences between these provisions are examined over these two claims. The focus of these similarities and differences are oriented the manner of formulation of Turkish Civil Code of these two regime, the legal nature, the group of goods to which the claim will be allocated and the method of calculation.

I. GİRİŞ

Evlilik birliğinin devamı sırasında eşlerden biri, diğerine ait malın edinilmesi, iyileştirilmesi ya da korunmasına yönelik olarak bir katkıda bulunabilir. Eşlerin birbirlerine ait mallara yapacağı bu katkı, katkıda bulunan eşin kişisel mallarından olabileceği gibi edinilmiş mallarından da gerçekleşebilir. Eşler, evlilik birliği içinde bulunmanın bir nevi gereği olarak çoğunlukla bu katkıyı karşılık almadan yapmakta; genellikle de katkıda bulunulan malda bir değer artışı meydana gelmektedir. Bu kapsamda meydana gelen değer artışına katılmayı, kanun koyucu, değer artış payı alacağı olarak, Türk Medeni Kanunu'nun 227. maddesinde düzenlemektedir.

Edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi sırasında, bir eşin diğer eşe ait mala ilişkin yaptığı katkının yanı sıra, bir eşin kendi mal grupları arasında yine kendisine ait malın edinilmesine, iyileştirilmesine ve korunmasına ilişkin yaptığı katkılar da önem kazanmaktadır. Bu katkı, eşin edinilmiş mallarından kişisel mallarına doğru olabileceği gibi, kişisel mallarından edinilmiş mallarına doğru da gerçekleşebilir. Katkıda bulunulan malda zaman içerisinde bir değer artışı meydana gelebilir. Bu kapsamda meydana gelen değer artışına katılmayı ise kanun koyucu, denkleştirme alacağı olarak, Türk Medeni Kanunu'nun 230. maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlemektedir.

Türk Medeni Kanunu'nun değer artış payı alacağına ilişkin 227. maddesi ile denkleştirme alacağına ilişkin 230. maddesinin üçüncü fıkrası, benzerlikleri bulunsun da birbirlerinden farklıdır. Bu iki hüküm arasındaki farkın netleştirilebilmesi adına çalışmada öncelikle değer artış payı alacağı üzerinde durulmuş; daha sonra denkleştirme alacağına ilişkin açıklamalarda bulunulmuştur. Son olarak ise iki hüküm arasındaki benzerlik ve farklılıklar incelenmiştir. Türk Medeni Kanunu'nun 230. maddesinin birinci ve ikinci fıkrasında eşlerden birine ait bir mal grubuna ilişkin borcun, yine aynı eşe ait diğer bir mal grubundan ödenmesi durumunda söz konusu olan denkleştirme alacağı ise karşılaştırma faaliyetiyle doğrudan ilgisi bulunmadığından; çalışma kapsamına dâhil edilmemiştir.

II. TÜRK MEDENİ KANUNU'NUN 227. MADDESİ UYARINCA DEĞER ARTIŞINA KATILMA: DEĞER ARTIŞ PAYI ALACAĞI

Türk Medeni Kanunu'nun 227. maddesi uyarınca değer artışına katılma, değer artış payı alacağını ifade etmektedir¹. Türk Medeni Kanunu'nun 227. maddesinin birinci fıkrasında yer alan “eşlerden biri diğerine ait bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına hiç ya da uygun bir karşılık alınmaksızın katkıda bulunmuşsa, tasfiye sırasında bu malda ortaya çıkan değer artışı için katkısı oranında alacak hakkına sahip olur...” şeklindeki düzenleme, eşlere, katkıda buldukları mal üzerindeki değer artışı sebebiyle, katkıları oranında bir alacak hakkı tanımaktadır.

A. Değer Artış Payı Alacağı Kavramı

Evlilik birliği içerisinde kural olarak eşler, birlikte yaşamakta; evlilik birliğini ilgilendiren işlemleri birlikte yapmakta ve giderlere birlikte katılmaktadırlar. Ancak bu durum, eşlerin evlilik birliğinin devamı süresince kendi malvarlıkları üzerinde serbestçe tasarruf etmelerine ya da yeni bir mal edinmelerine engel olmamaktadır. Eşlerden biri, çoğunlukla diğerine ait bir malın edinilmesine, korunmasına ya da iyileştirilmesine katkıda bulunmakta ve bu katkıyı, evlilik birliği içerisinde genel itibarıyla bir karşılık beklemeden² yapmaktadır. Ancak evlilik birliğinin sona ermesi ya da başka herhangi bir sebeple mal rejiminin tasfiyesi gündeme geldiğinde, eşlerden birinin diğerine ait bir mal için yaptığı katkının karşılığını vermek gerekmektedir. Bu karşılık

¹Türk Medeni Kanunu'nun 227. maddesinin karşılığı olan, mehz Kanun İsviçre Medeni Kanunu'nun, “Mehrwertanteil (değer artış payı)” kenar başlıklı 206. maddesi, İsviçre hukuk öğretisinde “Mehrwertbeteiligung (değer artışına katılma)” ifadesiyle anılmaktadır, bkz. HAUSHEER, Heinz/AEBI-MÜLLER, Regina E.: Basler Kommentar (BSK), Zivilgesetzbuch I Art. 1-456 ZGB, 5. Auflage, in Honsell, Heinrich/Vogt, Nedim Peter/Geiser Thomas (ed.), Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel 2014, ZGB Art. 206, N. 1, s.1188; HAUSHEER, Heinz/GEISER, Thomas/AEBI-MÜLLER, Regina E.: Das Familienrecht des Schweizerischen Zivilgesetzbuches, Vierte, überarbeitete und erweiterte Auflage, Stämpfli Verlag AG, Bern 2010, N. 12.77, s.196; NÄF-HOFMANN, Marlies/NÄF-HOFMANN, Heinz: Schweizerisches Ehe- und Erbrecht, Schulthess Polygraphischer Verlag, Zürich 1998, N. 1240, s.345; STECK, Daniel/FANKHAUSER, Roland; FamKommentar (FamKomm), Scheidung, Band I: ZGB, 3. Auflage in Schwenzler, Ingeborg/Fankhauser, Roland (ed.), Stämpfli Verlag AG, Bern 2017, ZGB Art. 206, N. 1, s.671.

²Bu katkının diğer eşe bir başta bulunmak amacıyla değil; “evlilik birliğinin dirliği, refahı, yararı ve ekonomik geleceğine katkı sağlamak amacı ve düşüncesiyle” yapıldığı yönünde bkz. ACABEY, Beşir M.: Teorik ve Pratik Yönleriyle Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, Turhan Kitabevi, Ankara 2020, s.151.

değer artış payı alacağı olarak ortaya çıkmaktadır³. Eşe ait mal gruplarından katkıda bulunan mal grubu, alacaklı; katkıda bulunulan mal grubu ise borçlu olmaktadır⁴.

Katkıda bulunan ancak bu katkısı nedeniyle hiç ya da uygun bir karşılık almayan eş, katkıda bulunduğu malda bir değer artışının meydana gelmesi, malın değerinde bir değişiklik olmaması⁵, hatta malda bir değer kaybı meydana gelmesi hâlinde dahi, yaptığı katkı nedeniyle, bu alacak hakkına sahip olmaktadır (TMK m. 227/I). Türk Medeni Kanunu'nun 227. maddesinin özellikle birinci fıkrasına bakıldığında, hükmün, eşlerden birinin, diğerinin malına yönelik yaptığı katkının, mal rejiminin tasfiyesi sırasında geri verilmesini amaçladığı görülmektedir. Katkıda bulunulan malda bir değer artışı meydana gelmişse, katkının bu değer artışı ile birlikte istenebilmesi, kanun koyucunun, bu değer artışından, katkıda bulunan eşin de faydalanmasını istediğini göstermektedir. Yoksa kanun koyucunun buradaki amacı, yalnız değer artışı söz konusu ise eşin katkısını geri alabilmesi değildir. Her ne kadar değer artış payı alacağı, değer artışının ortaya çıkması halinde söz konusu olmakta ise de, bir değer artışının olmadığı hallerde de başlangıçta yapılan katkı miktarının talep edilebilmesi mümkündür (TMK m 227/I).

B. Değer Artış Payı Alacağının Hukuki Niteliği

Değer artış payı alacağı, bir eşin diğer eşe ait mala ilişkin yaptığı katkı nedeniyle ortaya çıkan bir alacak hakkıdır⁶. Bu alacak, münhasıran aile hukukuna ilişkin bir alacak olarak edinilmiş mallara katılma rejiminde söz konusu olmaktadır⁷. Öğretide⁸ değer artış payı alacağının, mutlak

³ACAR, Faruk: Aile Hukukumuzda Aile Konutu Mal Rejimleri Eşin Yasal Miras Payı, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016, s.316; AKINTÜRK, Turgut/ATEŞ, Derya: Türk Medeni Hukuku, Aile Hukuku, İkinci Cilt, Yenilenmiş 22. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 2020, s.171; DURAL, Mustafa/ÖĞÜZ, Tufan/GÜMÜŞ, Mustafa Alper: Türk Özel Hukuku, Cilt III, Aile Hukuku (2005), Filiz Kitabevi, İstanbul 2005, s.355; GENÇCAN, Ömer Uğur: Mal Rejimleri Hukuku, Yetkin Yayınevi, Ankara 2010, s.699; GÜMÜŞ, Mustafa Alper: Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK 185-281), Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008, s.323; HAYRAN, Burhan: 4721 Sayılı Yeni Türk Medeni Kanunu Mal Rejimleri Şerhi, Adil Yayınevi, Ankara 2004, s.226; HAUSHEER, Heinz/REUSSER, Ruth/GEISER, Thomas: Berner Kommentar (Kommentar zum schweizerischen Privatrecht), (BK), Band II: Das Familienrecht, 1. Abteilung: Das Eherecht, 3. Teilband: Das Güterrecht der Ehegatten, 1. Unterteilband: Allgemeine Vorschriften, Art. 181-195a ZGB; Der ordentliche Güterstand der Errungenschaftsbeteiligung, Art. 196-220 ZGB, in Meier-Hayoz, Arthur (ed.), Stämpfli Verlag AG, Bern 1992, ZGB Art. 206, N. 8, s.631; KILIÇOĞLU, Ahmet M.: Aile Hukuku, Gözden Geçirilmiş - Güncelleştirilmiş 4. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2019, s.295; KILIÇOĞLU, Ahmet M.: Katkı - Katılma Alacağı (Bilirkişi Raporları – Yargıtay İçtihatları – Tablolar), (Katkı-Katılma), 7. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2020, s.6; ÖZTAN, Bilge: Aile Hukuku, 6. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2015, s.469-470; ÖZÜĞÜR, Ali İhsan: Mal Rejimleri, 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2011, s.49; JUNGO, Alexandra: Handkommentar zum Schweizer Privatrecht (CHK), Personen- und Familienrecht – Partnerschaftsgesetz Art. 1-456 ZGB – PartG, 3. Auflage in Breitschmid, Peter/JUNGO, Alexandra (ed.), Schulthess Juristische Medien AG, Zürich-Basel-Genf 2016, ZGB Art. 206, N. 1, s.665-666; SARI, Suat: Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Beşir Kitabevi, İstanbul 2007, s.264-265; ŞİPKA, Şükran: Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2011, s.180-182; ZEYTİN, Zafer: Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020, N. 399-401, s.180-181; ZEYTİN, Zafer: “Değer Artış Payı, Eklenecek Değerler ve Denkleştirme Alacağı”, (Değer Artış Payı) Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulama Sorunları, Uygulamalı Aile Hukuku Sertifika Programı, III. Dönem (17-18 Kasım 2006), İstanbul 2007, s.43.

⁴ACABEY, s.170, 172; ACAR, s.320; ERDEM, Mehmet: Aile Hukuku, Güncellenmiş 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019, s.300; HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.103, s.202-203; ÖZTAN, s.483; ÖZÜĞÜR, s.49; ZEYTİN, N. 462, s.216.

⁵ÖZTAN, s.470; SARI, s.275.

⁶AKINTÜRK/ATEŞ, s.171; DEMİR, Mehmet: “Türk Medeni Kanunu’na Göre Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı ve Denkleştirme Alacağı”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, (61), 2005, s.296; GENÇCAN, s.700; GÜNARSLAN, Banu Fatma: Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017, s.58; HATEMİ, Hüseyin: Aile Hukuku, 8. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020, N. 441, s.106; HAYRAN, s.226; KILIÇOĞLU, s.295, 307; KILIÇOĞLU, Katkı-Katılma, s.6, 20; ÖZTAN, s.470; ŞİPKA, s.182-183; TOPUZ, Gökçen: “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşlerden Birinin Üçüncü Kişilere Borcundan Dolayı Malvarlığının Haczi”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 19(1), 2011, s.107; ZEYTİN, N. 452, s.206; ZEYTİN, Zafer: “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimindeki Artık Değere Katılma Alacağı (Veya Değer Artış Payı Alacağı) Haczedilebilir mi?”, Terazi Hukuk Dergisi, (8), 2007, s.15. Bu alacak hakkının eşyaya bağlı bir alacak hakkı olduğu yönünde bkz. HAYRAN, s.226.

⁷ACABEY, s.61; DURAL, Mustafa/ÖĞÜZ, Tufan/GÜMÜŞ, Mustafa Alper: Türk Özel Hukuku, Cilt III, Aile Hukuku, Gözden Geçirilmiş Onbeşinci Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2020, N. 1145, s.230; GÜMÜŞ, s.323; HAUSHEER/AEBI-MÜLLER, BSK, ZGB Art. 206 N. 1, s.1188; ZEYTİN, N. 398, s.179; ZEYTİN, Değer Artış Payı, s. 43; ZEYTİN, Zafer: “Yasal Mal Rejiminde Katkı Alacağı ve Değer Artış Payı Alacağı İlişkisi”, (Katkı Alacağı), Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 10(36), 2011, s.306.

⁸ACAR, s.318; GÜMÜŞ, s.349; HAUSHEER/AEBI-MÜLLER, BSK, ZGB Art. 206, N. 25, s.1195; HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.97, 12.98, s.201; JUNGO, CHK, ZGB Art. 206, N. 2, s.666; ÖZTAN,

olmamakla birlikte hem yapılan katkıyı hem de katkıdan sonra ortaya çıkan değer artışını kapsaması nedeniyle bir bütün ve tek bir alacak teşkil ettiği ileri sürülmektedir. Zira değer artış payı alacağı, değer artış payı ile katkı miktarının toplanması sonucu elde edilmektedir⁹. Bu durumda değer artış payı alacağı yalnız katkıda bulunulan maldaki değer artışını değil; bununla birlikte katkının başlangıçtaki değerini de kapsamaktadır.

Katkıda bulunulan malda herhangi bir değer artışı meydana gelmişse, değer artış payı, malın tasfiye sırasındaki değerine göre hesaplanacağından ve meydana gelen değer artışına göre belirleneceğinden değişkendir¹⁰. Değer azalması göz önünde bulundurulmadığı için de tek yönlü bir alacaktır¹¹. Öğretide bir görüşe göre¹² ise değer artış payı alacağı, kanundan doğan bir alacak hakkıdır¹³. Değer artış payı alacağı, aynı bir hak olmayıp alacak hakkı niteliğinde şahsi bir haktır¹⁴. Bu sebeple yalnız katkıda bulunulan malın maliki olan eşe karşı ileri sürülebilir¹⁵.

Türk Medeni Kanunu'nun 227. maddesinin üçüncü fıkrasına göre: “Eşler, yazılı bir anlaşmayla değer artışından pay almaktan vazgeçebilecekleri gibi, pay oranını da değiştirebilirler.” Hükümden de anlaşılacağı üzere eşler, yazılı bir anlaşmayla başlangıçtaki katkı miktarından vazgeçmeden değer artışına katılmaktan vazgeçebilmekte ya da pay oranında değişiklik yapabilmektedir¹⁶. Bu durumda değer artış payından vazgeçilerek; yalnız katkı miktarının istenmesi mümkündür.

C. Değer Artış Payı Alacağına Hükmedilebilmesinin Şartları

Değer artış payı alacağına hükmedilebilmesinin şartları, eşlerden birinin diğerine ait mala ilişkin katkıda bulunması, katkının o malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına yönelik olması, eşin, hiç ya da uygun bir karşılık almadan katkıda bulunmuş olmasıdır¹⁷.

Değer artış payının gündeme gelebilmesinin ilk şartı, eşlerden birinin diğerine ait mala ilişkin katkıda bulunmasıdır. Buradaki “mal” ifadesi ile kastedilmek istenen, belirli bir malvarlığı

s.470, 483; SARI, s.276; STECK/FANKHAUSER, FamKomm, ZGB Art. 206, N. 6, s.674; TOPUZ, s.107; ZEYTİN, N. 452, s.206; ZEYTİN, Değer Artış Payı, s.43.

⁹DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N. 1171, s.234; GÜMÜŞ, s.347; HAUSHEER/AEBI-MÜLLER, BSK, ZGB Art. 206, N. 25, s.1195; HEGNAUER, Cyril/BREITSCHMID, Peter: Grundriss des Eherechts, Vierte, überarbeitete Auflage, Stämpfli Verlag AG, Bern 2000, N. 26.50, s.268; NUSPLIGER, Isabelle: Orell Füssli Kommentar (OFK), ZGB Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, 3. überarbeitete Auflage in Kren Kostkiewicz, Jolanta/Wolf, Stephan/Amstutz, Marc/Fankhauser, Roland (ed.), Orell Füssli Verlag AG, Zürich 2016, ZGB Art. 206, N. 8, s.391; SARI, s.276; STECK/FANKHAUSER, FamKomm, ZGB Art. 206, N. 7, s.675; ZEYTİN, N. 408, s.183; ZEYTİN, Zafer: “Artık Değere Katılma ve Değer Artış Payı Alacağında Zamanaşımı”, (Zamanaşımı) Prof. Dr. Ali Naim İnan’a Armağan, 2009, s.955; ZEYTİN, Değer Artış Payı, s.48.

¹⁰ACAR, s.323; DEMİR, s.297; GÜMÜŞ, s.349; HAUSHEER/AEBI-MÜLLER, BSK, ZGB Art. 206, N. 25, s.1195; HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.97, 12.98, s.201; JUNGO, CHK, ZGB Art. 206, N. 22, s.673; NÄF-HOFMANN/NÄF-HOFMANN, N. 1251, s.347; NUSPLIGER, OFK, ZGB Art. 206, N. 5, s.390; ÖZTAN, s.483; STECK/FANKHAUSER, FamKomm, ZGB Art. 206, N. 3, s.673; SUTTER-SOMM, Thomas/KOBEL, Felix: Familienrecht, Schulthess Juristische Medien AG, Zürich-Basel-Genf 2009, N. 336, s.77; ZEYTİN, N. 402, s. 181; N. 452, s.206; ZEYTİN, Değer Artış Payı, s.43.

¹¹ACAR, s.323; DEMİR, s.297; GÜMÜŞ, s.349; HAUSHEER/AEBI-MÜLLER, BSK, ZGB Art. 206, N. 25, s.1195; HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.97, 12.98, s.201; JUNGO, CHK, ZGB Art. 206, N. 22, s.673; NÄF-HOFMANN/NÄF-HOFMANN, N. 1251, s.347; NUSPLIGER, OFK, ZGB Art. 206, N. 5, s.390; ÖZTAN, s.483; SUTTER-SOMM/KOBEL, N. 336, s.77; ZEYTİN, N. 452, s.206.

¹²KILIÇOĞLU, s.295, 307; KILIÇOĞLU, Katkı-Katılma, s.6, 20; ÖZTAN, s.483.

¹³Değer artış payı alacağının boşanma sonunda doğan bir talep hakkı değil; mal rejiminin sona ermesine bağlı olarak ortaya çıkan mal rejimsel bir talep hakkı olduğu yönünde bkz. GÜMÜŞ, s.346.

¹⁴DEMİR, s.298; ÖZDAMAR, Demet/KAYIŞ, Ferhat/YAĞCIOĞLU, Burcu/AKGÜN, Aliye: Yasal Mal Rejimi (Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi) ve Tasfiyesi, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019, s.861; Yargıtay 8. HD., 02.07.2012, E.2012/5806, K.2012/6641 (www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 22.11.2020).

¹⁵Bu hakkın üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesinin, ancak, malik eşin, diğer eşin katılma alacağını azaltma amacıyla üçüncü kişilere kazandırmada bulunması hâlinde, üçüncü kişilere davanın ihbarı ile mümkün olduğu yönünde bkz. HAYRAN, s.230.

¹⁶GÜMÜŞ, s.357; HAUSHEER/AEBI-MÜLLER, BSK, ZGB Art. 206, N. 41, s.1203; HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.114, s.206; HAUSHEER/REUSSER/GEISER, BK, ZGB Art. 206, N. 46, s.652.

¹⁷ACABEY, s.151; DEMİR, s. 97; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N. 1147 vd., s.231 vd.; GÜMÜŞ, s.328; ÖZTAN, s.471-475; ŞIPKA, s.187-200; ULUÇ, Yusuf: Mal Rejimleri ve Tasfiyesi, Yetkin Yayınları, Ankara 2014, s.869 vd.; TUOR, Peter/SCHNYDER, Bernhard/SCHMID, Jörg/RUMO-JUNGO, Alexandra: Das Schweizerische Zivilgesetzbuch 13. Auflage, Schulthess Juristische Medien AG, Zürich 2009, § 32, N. 16, s.369; ZEYTİN, N. 409 vd., s.1833 vd.; ZEYTİN, Zamanaşımı, s.953; ZEYTİN, Katkı Alacağı, s.306.

değeridir¹⁸. Katkı, hangi mal grubundan yapılmışsa, o mal grubu lehine değer artış payı oluşturulmaktadır. Değer artış payı alacağı, eşlerden birinin diğer eşe yönelik katkısının kişisel mallarından olması durumunda katkıda bulunan eşin kişisel malları, edinilmiş mallarından olması durumunda ise katkıda bulunan eşin edinilmiş malları lehine oluşacaktır¹⁹. Burada söz konusu olan katkı, para ya da başka bir maddi edim olabileceği gibi bir iş görme edimi de olabilir²⁰. Kişisel mal talepleri ile eşlerden birinin evlilik giderlerine katılma amacıyla verdiği şeyler katkı olarak nitelendirilemez. Aile hukukundan ve özellikle evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmesi niteliğindeki olağan katkılar da bu kapsamda değerlendirilmelidir²¹.

Eşlerden birinin diğerine yapacağı katkı, o eşe ait malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına yönelik olmalıdır. Eşlerden birine ait malın edinilmesindeki katkı, malın mülkiyetinin elde edilmesinde söz konusu olabileceği gibi mal üzerinde, bir sınırlı ayni hak kurulmasında da gündeme gelebilir²². Aynı şekilde, malın edinimine ilişkin vergi, harç ve çeşitli masraflar da bu kapsamda değerlendirilmektedir²³. Malın iyileştirilmesine yönelik katkıdan kasıt, o malın değerinin esaslı bir şekilde artırılmasına yönelik katkıdır²⁴. Örneğin, eşlerden birine ait olan yazlık evin fayans olan yer döşemelerinin parkeye çevrilmesi ya da evin dış cephesinin nemden etkilenmeyecek bir malzemeyle kaplanmasında yazlık evin değerinin artırılması; dolayısıyla bir iyileştirme söz konusudur. Malın korunmasına yönelik katkı ise söz konusu malın herhangi bir değer kaybına uğramaması, varlığını ve işlevini devam ettirebilmesi adına yapılan önemli katkıları ifade etmektedir²⁵. Örneğin, eşlerden birine ait elma bahçesinin yılda bir kez ilaçlanması, elma bahçesinin korunmasına yöneliktir.

Eşlerden birinin, diğer eşe ait mala ilişkin katkısı nedeniyle değer artış payı talep edebilmesinin bir diğer koşulu, katkıda bulunan eşin, bu katkı nedeniyle hiç ya da uygun bir

¹⁸ACABEY, s.159; HAUSHEER/AEBI-MÜLLER, BSK, ZGB Art. 206, N. 3, s.1188; HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.77, s.196; MÜLLER, Roland: Der Mehrwertanteil im neuen Ehegüterrecht, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel und Frankfurt am Main 1993, s.47; NÄF-HOFMANN/NÄF-HOFMANN, N. 1272, s.352; NUSPLIGER, OFK, ZGB Art. 206, N. 1, s.389; ODENDAHL, Hanswerner: "Türk Medeni Kanunu'nun Yeni "Mal Rejimleri" Hükümleri, Eksiklikleri ve Sorunları Üzerine Bir Karşılaştırma", Prof. Dr. Şeref Gözübüyük'e Armağan, Ankara 2005, s.480-481; SARI, s.267; ŞIPKA, s.190; ULUÇ, s.869.

¹⁹Bunun için bkz. ACAR, s.320; ERDEM, s.301; ÖZTAN, s.484-486. Artık değerinin hesaplanmasındaki durum için bkz. DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N. 1117 vd., s.236 vd.; GÜMÜŞ, s.351 vd.; ÖZTAN, s.483 vd.; ZEYTİN, N. 462, s. 211.

²⁰ACABEY, s.151; ACAR, s.325; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N. 1148, s.231; GENÇCAN, s.745; GÜMÜŞ, s.332; HAUSHEER/AEBI-MÜLLER, BSK, ZGB Art. 206, N. 5, s.1189; HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.78, s.196; HEGNAUER/BREITSCHMID, N. 26.53, s.269; KILIÇOĞLU, s.302; KILIÇOĞLU, Katkı-Katılma, s.14; NUSPLIGER, OFK, ZGB Art. 206, N. 1, s.389; ÖZÜĞÜR, s.53; STECK/FANKHAUSER, FamKomm, ZGB Art. 206, N. 2, s.672; ŞIPKA, s.195; Tuor/Schnyder/Scmid/Rumo-JUNGO, § 32, N. 16, s.369; ZEYTİN, N. 409, s.184; ZEYTİN, Değer Artış Payı, s.44; BGE 123 III 152 E. 6a (www.bger.ch, Erişim Tarihi: 20.12.2020). Eşe ait bir borcun ödenmesinin de katkı sayılacağı yönünde bkz. HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.78, s.196; HEGNAUER/BREITSCHMID, N. 26.54, s.269; ÖZTAN, s.472.

²¹DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N. 1148, s.231; KILIÇOĞLU, s.299; KILIÇOĞLU, Katkı-Katılma, s.10; ZEYTİN, N. 411, s.184; "...aile birliği için yapılan harcamalar ile müşterek çocuklar için yapılan harcamaların davalıdan istenmesinin mümkün olmadığını..." Yargıtay 8. HD., 10.10.2013, E.2013/3345, K.2013/14705 (KARAMERCAN, Fatih: Katkı-Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019, s. 489-490); "Dava, katkı bedelinin tahsili istemidir. Kadının, ev işlerini yapması ve çocuklara bakmış olması, diğer eşin edindiği mala katkı sayılamaz..." Yargıtay 2. HD., 04.02.2010, E.2008/19251, K.2010/1757 (www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 11.12.2020).

²²ACAR, s.315, dn. 466; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N. 1150, s.232; GÜMÜŞ, s.333; HAUSHEER/REUSSER/GEISER, BK, ZGB Art. 206, N. 13, s.635; JUNGO, CHK, ZGB Art. 206, N. 6, s.667; ÖZTAN, s.472; ZEYTİN, N. 416, s.186. Türk Medeni Kanunu'nun 227. maddesinin birinci fıkrasında "hakkın" edinilmesinden değil "malın" edinilmesinden söz edildiği için mal üzerinde mülkiyet harici bir ayni hak kurulması halinde maddenin uygulanmayacağı ancak üst hakkına ayrı bir sayfa açılabilmesi ve bu hakkın taşınmaz gibi devredilebilmesi niteliği gereği, ayrı bir sayfa açılmış üst hakkının bu madde kapsamında değerlendirilebileceğine ilişkin görüş için bkz. ŞIPKA, s.190-191.

²³GÜMÜŞ, s.334; HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.81, s.197; ÖZTAN, s.472; SARI, s.268; ŞIPKA, s.191.

²⁴DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N. 1151, s.232; HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.81, s.197; HAUSHEER/REUSSER/GEISER, BK, ZGB Art. 206, N. 14, s.635; KILIÇOĞLU, s.301; KILIÇOĞLU, Katkı-Katılma, s.13; NUSPLIGER, OFK, ZGB Art. 206, N. 2, s.389; ÖZTAN, s.474; ZEYTİN, N. 419, s.188; ZEYTİN, Değer Artış Payı, s.44.

²⁵ACAR, s.315, dn. 468; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N. 1152, s.232; GÜMÜŞ, s.334; HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.81, s.197; KILIÇOĞLU, s.301; KILIÇOĞLU, Katkı-Katılma, s.13; ÖZTAN, s.474-475; ŞIPKA, s.193; ZEYTİN, N. 420, s.188; ZEYTİN, Değer Artış Payı, s.44.

karşılık almamış olmasıdır²⁶. Eşin katkısı karşılığında hiç ya da uygun bir karşılık almamış olması koşulu, aynı zamanda eşlerden birinin katkıda bulunurken bağışlama kastının olmaması hususunu da içermektedir²⁷. Eşlerden birinin, diğer eşe ait mala yaptığı katkının, karşılıksız olması nedeniyle, bu işlem, her ne kadar bağışlama gibi görünse de öğretide²⁸, burada, karşılıksız kazandırmanın bağış olmadığı yönünde bir karinenin söz konusu olduğu ileri sürülmektedir. Zira kanun koyucu da karşılık almaksızın katkıda bulunan eşin, katkısı oranında değer artış payı alacağına sahip olacağını düzenleyerek; bu türden katkıların bağış niteliğinde olmadığı yönünde bir karine kabul etmektedir. Ancak yapılan katkının bağış niteliğinde olduğunun ispatı halinde, değer artış payı alacağı söz konusu olmayacaktır.

D. Değer Artış Payı Alacağının Hesaplanması

Değer artış payı alacağı, Türk Medeni Kanunu'nun 227. maddesinin birinci fıkrası uyarınca, katkıda bulunulan malda bir değer artışı söz konusu ise malın tasfiye sırasındaki değerine göre; değer kaybı söz konusu ise katkının başlangıçtaki değeri esas alınarak hesaplanmaktadır. Tasfiye sırasında malın değerinde bir artış söz konusuysa²⁹, katkıda bulunan eş, değer artışı için katkısı oranında bir alacağına sahip olacaktır. Bu alacak o malın tasfiye sırasındaki değerine göre hesaplanacaktır. Katkıda bulunulan malda, tasfiye sırasında bir değer kaybı olması söz konusu olduğunda ise katkının başlangıçtaki değeri esas alınacaktır (TMK m. 227/I). Aynı durum malın değerinde bir değişiklik olmaması bakımından da söz konusudur³⁰. Dolayısıyla maldaki değer kaybından, yapılan katkı etkilenmeyecektir³¹. Katkıda bulunulan malda değer kaybı söz konusu olduğunda da değer artış payı alacağına hükmedilecek; ancak burada değer artış payı alacağı yapılan katkı miktarının nominal değerine eşit olacak; farklı olarak, değer artış payı hesaplaması yapılmayacaktır³². Türk Medeni Kanunu'nun 227. maddesinin birinci fıkrası katkıda bulunan eşin, değer artışına katılmasını öngörürken; değer kaybına katılmasını öngörmemektedir. Bu durum, hükmün, nominal bir değer garantisi sağladığını göstermektedir³³.

Katkıda bulunulan malın tasfiye sırasında elden çıkartılmış olması hâlinde³⁴ uygulanacak hüküm, Türk Medeni Kanunu'nun 227. maddesinin ikinci fıkrasıdır. Mevzu Kanun İsviçre Medeni Kanunu'nun 206. maddesinin ikinci fıkrasındaki (ZGB Art. 206/II) malın elden

²⁶ACABEY, s.154; ACAR, s.316; AKINTÜRK/ATEŞ, s.171; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N. 1153, s.232; HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.82, s.197; JUNGU, CHK, ZGB Art. 206, N. 5, s.667; KILIÇOĞLU, s.304; KILIÇOĞLU, Katkı-Katılma, s.17; NUSPLIGER, OFK, ZGB Art. 206, N. 1, s.389; ÖZDAMAR/KAYIŞ/YAĞCIOĞLU/AKGÜN, s.109; STECK/FANKHAUSER, FamKomm, ZGB Art. 206, N. 13, s.677; ŞİPKA, s.196; TUOR/SCHNYDER/SCHMID/RUMO-JUNGO, § 32, N. 16, s.369; ULUÇ, s.870; ZEYTİN, N. 401, s.180-181; N. 424, s.190.

²⁷ACABEY, s.155; ACAR, s.332; DEMİR, s.298; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N. 1153, s.232; ERDEM, s.297; GENÇCAN, s.748; GÜMÜŞ, s.335; HAUSHEER/AEBI-MÜLLER, BSK, ZGB Art. 206, N. 9, s.1189; JUNGU, CHK, ZGB Art. 206, N. 5, s.667; KARAMERCAN, s.510; KILIÇOĞLU, s.302-303; KILIÇOĞLU, Katkı-Katılma, s.14; NUSPLIGER, OFK, ZGB Art. 206, N. 1, s.389; SARI, s.273; STECK/FANKHAUSER, FamKomm, ZGB Art. 206, N. 13, s.677; ŞİPKA, s.197; ZEYTİN, N. 401, s.180-181; N. 422, s.189; ULUÇ, s.879; ZEYTİN, Zamanaşımı, s.953; ZEYTİN, Değer Artış Payı, s.44.

²⁸HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.83, s.197; ÖZTAN, s.475; ŞİPKA, s.197.

²⁹Bu artışın konjonktürel bir artış olması gerektiği, diğer eşin kişisel becerilerine bağlı olarak ortaya çıkan artışın hesaplamada dikkate alınmayacağı yönünde bkz. GÜMÜŞ, s.336; HAUSHEER/AEBI-MÜLLER, BSK, ZGB Art. 206, N. 13, s.1190; HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.85, s.198; HAUSHEER/REUSSER/GEISER, BK, ZGB Art. 206, N. 23, s.640; NUSPLIGER, OFK, ZGB Art. 206, N. 5, s.390; ÖZTAN, s.476; ŞİPKA, s.202-203; TUOR/SCHNYDER/SCHMID/RUMO-JUNGO, § 32, N. 16, s.370; ZEYTİN, N. 426, s.191-192.

³⁰ÖZTAN, s.470; SARI, s.275.

³¹ACAR, s.329; JUNGU, CHK, ZGB Art. 206, N. 14, s. 670; KILIÇOĞLU, s.323; KILIÇOĞLU, Katkı-Katılma, s.40-41; ÖZDAMAR/KAYIŞ/YAĞCIOĞLU/AKGÜN, s.109; SARI, s.275; TUOR/SCHNYDER/SCHMID/RUMO-JUNGO, § 32, N. 16, s.370; ZEYTİN, N. 408, s.183.

³²HAUSHEER/AEBI-MÜLLER, BSK, ZGB Art. 206, N. 1, s.1188; HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.88, s.198; SARI, s.276; ŞİPKA, s.202; ZEYTİN, N. 408, s.183; N. 429, s.192.

³³GÜMÜŞ, s.351; HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.88, s.198; JUNGU, CHK, ZGB Art. 206, N. 14, s.670; NUSPLIGER, OFK, ZGB Art. 206, N. 5, s.390; ÖZDAMAR/KAYIŞ/YAĞCIOĞLU/AKGÜN, s.109; STECK/FANKHAUSER, FamKomm, ZGB Art. 206, N. 4, s.673; SUTTER-SOMM/KOBEL, N. 342, s.78; TUOR/SCHNYDER/SCHMID/RUMO-JUNGO, § 32, N. 16, s.370; ZEYTİN, N. 402, s.181; N. 431, s.193.

³⁴Bu durumda değer artış payının mevzu Kanun İsviçre Medeni Kanunu'nun 206. maddesinin ikinci fıkrasına (ZGB Art. 206/II) uygun olarak derhal muaccel olacağı ve derhal istenebilmesi gerektiğine ilişkin bkz. ACAR, s.328. Ancak ÖZTAN, Türk Medeni Kanunu'nun 227. maddesinin ikinci fıkrasına uygun olarak katkıda bulunulan malın, mal rejiminin tasfiyesinden önce elden çıkarılmış olması halinde dahi değer artış payı alacağının tasfiye anında talep edilebileceğini ileri sürmektedir, bkz. ÖZTAN, s.493.

çıkarılmış olması ihtimalinde diğer eşe ödenecek alacağın elden çıkarma anında elde edilen değere göre belirleneceğine ilişkin hüküm, Türk Medeni Kanunu'na alınmamıştır. Bu durumda, Türk Medeni Kanunu'nun 227. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca hâkim, diğer eşe ödenecek alacağı hakkaniyete uygun olarak belirleyecektir.

Öğretide³⁵ değer artış payının mal rejiminin tasfiyesi davasından bağımsız bir talep olarak ileri sürülemeyeceği kabul edilmektedir. Eşler arasındaki mal rejimi devam ederken değer artış payı talep edilememekte; bunun için eşler arasında geçerli olan edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesi gerekmektedir³⁶. Yargıtay da bir kararında³⁷, açıkça, değer artış payı alacağının hesaplanmasını, mal rejiminin tasfiyesinin talep edilmiş olmasına bağlamaktadır.

Türk Medeni Kanunu'nun 235. maddesinin birinci fıkrasına göre mal rejiminin sona erdiği sırada mevcut olan edinilmiş mallar, tasfiye anındaki değerleriyle hesaba katılmaktadırlar. Türk Medeni Kanunu'nun 239. maddesinin üçüncü fıkrası ise değer artış payı alacağına tasfiyenin sona ermesinden itibaren faiz yürütülebileceğini düzenlemektedir. Türk Medeni Kanunu'nun 227. maddesinin birinci fıkrasına göre değer artış payı alacağının hesaplanabilmesi için malın tasfiye anındaki değerinin de belirlenmesi gerektiğinden, değer artış payı alacağının talep edilebilmesi için mal rejiminin tasfiyesinin gerçekleştirilmiş olması gerektiği sonucuna ulaşılabilir. Bu durumda değer artış payı alacağının muaccel olduğu an, tasfiyenin tamamlandığı andır³⁸.

Değer artış payı alacağının hesaplanabilmesi için öncelikle katkıda bulunulan malda değer artışı söz konusu olmalıdır. Değer artışı, malın, tasfiye anındaki sürüm değerinden katkının yapıldığı andaki değerinin çıkarılması suretiyle bulunmaktadır³⁹. Güncel değer artış payı, yapılan katkı miktarı ile katkıda bulunulan malın katkının yapıldığı andaki değerinin birbirine oranlanması sonucu elde edilen katkı oranının⁴⁰, katkıda bulunulan malda meydana gelen değer

³⁵ACABEY, s.156; GÜMÜŞ, s.337; ÖZÜĞÜR, s.53; SARI, s.274; ZEYTİN, N. 403, s.181-182. Sadece bir eşin kişisel mallarından diğer eşin kişisel mallarına yapılan bir katkı sonucunda meydana gelen değer artış payı alacağının, yapılacak tasfiye sonucunda katılma alacağının yanında bağımsız olarak hükmedilebileceğine ilişkin bkz. ACAR, s.324-325; GÜMÜŞ, s.342-343. Ancak ZEYTİN, mal rejimi sona ermeden bir eşin kişisel mallarından diğer eşin kişisel mallarına yapılan katkının istenebileceğinin savunulmasının, kanun koyucunun mal rejimi devam ederken uyumsuzluklara yol açılmaması gerektiğine ilişkin amacı ve maddenin lafzı göz önünde bulundurulduğunda, mümkün olmadığını ileri sürerek bu fikre karşı çıkmaktadır, bkz. ZEYTİN, N. 407, s.183. Öte yandan bir eşin mal rejimi devam ederken diğer eşteki kişisel malını talep etmesinin önünde bir engel yoktur, bkz. Yargıtay 2. HD, 30.01.2006, E.2005/16299, K.2006/467: "Değer artış payı eşler arasındaki mal rejiminin sona ermesi halinde istenebilir. Olayda, eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejimi devam ettiğinden istek hakkında karar verilmesine yer olmadığına hükmedilmelidir. Öte yandan, davacının ziynet eşyasına yönelik isteği kişisel malın iadesine ilişkin olup edinilmiş mallara katılma rejiminin devam etmekte olması kişisel malın aynen iadesini veya bedelinin iadesini isteme hakkını engellemez." (www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 05.12.2020).

³⁶ACABEY, s.156; GÜMÜŞ, s.337; SARI, s.274; ZEYTİN, N. 406, s.183; "Dava taşınmazlara katkıya ilişkindir. (TMK m. 227) Katkı payının istenebilmesi için mal rejiminin sona ermesi zorunludur.", bkz. Yargıtay 2. HD., 16.02.2009, E.2009/19539, K.2009/2353 (GENÇCAN, s.738); Yargıtay 2. HD., 26.09.2006, E.2006/2698, K.2006/12452 (www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 02.11.2020). Farklı yönde görüş için bkz. ERDEM, s.298. Yazara göre değer artış payı her zaman talep edilebilir, bkz. ERDEM, s.298.

Edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesinden önce değer artış payına hükmedilmesinin, ancak eşler arasındaki rejimin mal ayrılığına dönüştürülmesinin talep edilmesi ve bu dönüşümün gerçekleşmesi sonucunda mümkün olacağı yönünde bkz. ÖZÜĞÜR, s.52-53.

³⁷"Kanun, değer artış payından doğan alacağın, edinilmesine katkıda bulunulan malın tasfiye sırasındaki değerine göre hesaplanacağını öngördüğüne göre (TMK md. 227) mal rejiminin tasfiyesi istenmeden değer artış payının hesaplanmasına olanak yoktur. Mal rejiminin tasfiyesi ise, bunun talep edilmesi halinde söz konusu olur." bkz. Yargıtay 2. HD., 23.11.2004, E.2004/12432, K.2004/13759 (GENÇCAN, s.715-716.)

³⁸ACAR, s.324; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N. 1158, s.233; N. 1182, s.237; GÜMÜŞ, s.342, 355; HAUSHEER/AEBI-MÜLLER, BSK, ZGB Art. 206, N. 37, s.1203; HAUSHEER/REUSSER/GEISER, BK, ZGB Art. 206, N. 53, s.657; ÖZTAN, s.479, 491; ÖZÜĞÜR, s.53; SARI, s.258, 279; ŞİPKA, s.186; TOPUZ, s.107; ZEYTİN, N. 430, s.192; N. 467, s.221. Tasfiye anının, tasfiye kararının kesinleşmesinden sonra fiilen tasfiyenin yapıldığı anı ifade ettiği yönünde bkz. ÖZDAMAR/KAYIŞ/YAĞCIOĞLU/AKGÜN, s.83. Yargıtay ise bir kararında tasfiye anının, karar tarihi olduğunu ve tasfiyeye konu malın, karara en yakın tarihteki sürüm değerinin belirlenmesi gerektiği yönünde görüş belirtmiştir, bkz. Yargıtay 8. HD., 22.11.2016, E.2015/7311, K.2016/15935 (karararama.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 10.12.2020). Ayrıca bkz. Yargıtay 8. HD., 10.10.2018, E.2018/13955, K.2018/17053 (www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 10.12.2020). Tasfiye anının son keşif ve bilirkişilik incelemesinin yapıldığı an olarak kabul edilmesi gerektiği yönünde bkz. KILIÇOĞLU, s.322; KILIÇOĞLU, Katkı-Katılma, s.38.

³⁹DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N. 1165, s.234; GÜMÜŞ, s.347; HAUSHEER/AEBI-MÜLLER, BSK, ZGB Art. 206, N. 17-19, s.1191; HEGNAUER/BREITSCHMID, N. 26.50, s.268; NUSPLIGER, OFK, ZGB Art. 206, N. 6, s.390; ÖZTAN, s.477; ZEYTİN, N. 434, s.194; ZEYTİN, Zamanaşımı, s.954.

⁴⁰ACABEY, s.160; ACAR, s.327; HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.90, s.199; ÖZTAN, s.478; ÖZÜĞÜR, s.55; SARI, s.276; ŞİPKA, s.203; TUOR/SCHNYDER/SCHMID/RUMO-JUNGO, § 32, N. 16, s.370; ZEYTİN, N. 447, s.199.

artışı ile çarpılması sonucu elde edilen değerdir⁴¹. Değer artış payı alacağı ise katkıda bulunan eş tarafından yapılan ilk katkı ile değer artış payının toplamıdır⁴².

Örneğin, eşlerden birine ait, değeri 450.000 TL olan bir taşınmazın onarımı için diğer eş tarafından 50.000 TL'lik bir katkıda bulunulmuştur. Taşınmazın tasfiye anındaki değeri 1.000.000 TL'dir. Bu durumda malın, katkının yapıldığı andaki değeri 450.000+50.000=500.000 TL, tasfiye anındaki sürüm değeri ise 1.000.000 TL'dir. Katkıda bulunan eşin, 500.000 TL'de 50.000 TL'lik katkısı bulunduğu göre değer artış payı oranı 1/10 olmaktadır. Katkıda bulunulan malda meydana gelen değer artışı 1.000.000-500.000=500.000 TL'dir. Taşınmazda meydana gelen değer artışı, değer artış payı oranıyla çarpıldığında değer artış payı bulunacağından, değer artış payı, 500.000x1/10 işlemi yapıldığında, 50.000 TL olarak bulunmaktadır. Katkıda bulunan eşin talep edeceği değer artış payı alacağı ilk katkı ile değer artış payının toplamı, 50.000+50.000=100.000 TL olarak hesaplanır. Değer artış payı alacağı, oran orantı kurmak suretiyle de kısa yoldan tespit edilebilir⁴³. Bu durumda hesaplama şu şekilde olacaktır: 500.000 TL'de 50.000 TL'lik katkıda bulunulmuşsa, 1.000.000 TL'deki katkı ne kadardır? Bu orantının sonucu değer artış payı alacağını verecektir. Değer artış payı alacağı yine 100.000 TL olarak bulunur.

III. TÜRK MEDENİ KANUNU'NUN 230. MADDESİNİN ÜÇÜNCÜ FIKRASI UYARINCA DEĞER ARTIŞINA KATILMA: DENKLEŞTİRME ALACAĞI

Türk Medeni Kanunu'nun 230. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca değer artışına katılma ise denkleştirme alacağını ifade etmektedir⁴⁴. Buna göre: “Bir mal kesiminden diğer kesimdeki malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına katkıda bulunulmuşsa, değer artması veya azalması durumunda denkleştirme, katkı oranına ve malın tasfiye zamanındaki değerine veya mal daha önce elden çıkarılmışsa hakkaniyete göre yapılır.” Görüleceği üzere kanun koyucu, aynı eşe ait bir mal grubundan diğerine yönelik bir katkıda bulunulması ve katkıda bulunulan malda bir değer artışı meydana gelmesi durumunda da değer artışına katılmayı öngörmektedir. Katkıda bulunulan malda bir değer kaybı meydana geldiğinde ise değer kaybına katılım söz konusu olmaktadır. Burada söz konusu olan aynı eşe ait mal grupları arasındaki katkıya yönelik denkleştirme alacağıdır⁴⁵. Bir mal grubuna ilişkin borcun, diğer bir mal grubundan ödenmesi durumunda söz konusu olan denkleştirme alacağı (TMK m. 230/I-II), inceleme konusunun kapsamının dışındadır.

A. Denkleştirme Alacağı Kavramı

Mal rejiminin devamı süresince eşlere ait kişisel mallar ve edinilmiş mallar şeklinde bir ayrıma gidilmemekte, eşlerin malvarlıkları bir bütün olarak görülmektedir. Ancak, edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi sırasında bu mal grupları arasında bir ayırım yapılması gerekmektedir. Zira eşlerden birine ait kişisel mallar tasfiyeye katılmazken, edinilmiş mallar tasfiyede göz önünde bulundurulmaktadır⁴⁶. Bir eşin, mal gruplarının içeriğinin belirlenmesi tasfiyeye katılacak miktarın belirlenmesi açısından da son derece önemlidir. Evlilik birliği devam ederken, eşlerden birinin kendisine ait bir mal grubundan yine kendisine ait diğer bir mal grubuna katkıda bulunması söz konusu olabildiğinden; bir mal grubu diğeri aleyhine artış gösterebilmekte ya da değer kaybı yaşamaktadır. İşte denkleştirme alacağı da tek bir eşe ait mal gruplarının

⁴¹DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N. 1165, s.234; GÜMÜŞ, s.348; ÖZTAN, s.479; ZEYTİN, Zamanaşımı, s.955.

⁴²DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N. 1171, s.234; GÜMÜŞ, s.347; HAUSHEER/AEBI-MÜLLER, BSK, ZGB Art. 206, N. 25, s.1195; HEGNAUER/BREITSCHMID, N. 26.50, s.268; NUSPLIGER, OFK, ZGB Art. 206, N. 8, s.391; SARI, s.276; STECK/FANKHAUSER, FamKomm, ZGB Art. 206, N. 7, s.675; ZEYTİN, N. 408, s.183; ZEYTİN, Zamanaşımı, s.955; ZEYTİN, Değer Artış Payı, s.48.

⁴³Bu şekildeki hesaplama için bkz. ACAR, s.328. Aynı yönde bkz. ACABEY, s.162; ÖZDAMAR/KAYIŞ/YAĞCIOĞLU/AKGÜN, s.110.

⁴⁴Türk Medeni Kanunu'nun 230. maddesinin üçüncü fıkrasının karşılığı olan, mehz Kanun İsviçre Medeni Kanunu'nun, “Ersatzforderungen zwischen Errungenschaft und Eigengut (kişisel mallar ile edinilmiş mallar arasında denkleştirme alacağı)” kenar başlıklı 209. maddesinin üçüncü fıkrası, İsviçre hukuk öğretisinde “Mehrwertbeteiligung (değer artışına katılma)” ifadesiyle anılmaktadır, bkz. HAUSHEER/AEBI-MÜLLER, BSK, ZGB Art. 209, N. 1, s.1215; HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.115, s.206; NUSPLIGER, OFK, ZGB Art. 206, N. 9, s.398.

⁴⁵DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N. 1199, s.239; ERDEM, s.307; GÜMÜŞ, s.358; MÜLLER, s.80; ZEYTİN, N. 563, s.260.

⁴⁶ACABEY, s.86; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N. 1086, s.219; KILIÇOĞLU, s.337; KILIÇOĞLU, Katkı-Katılma, s.133.

birinden, bir diğerine yönelik gerçekleşen değer kaymalarının denkleştirilmesine yöneliktir⁴⁷.

B. Denkleştirme Alacağıın Hukuki Niteliği

Eşlerden birine ait bir mal grubundan bir diğerine katkıda bulunma şeklinde bir geçiş olduğu durumda aynı eşe ait farklı mal gruplarının birbirlerinden alacaklı olması gündeme gelir⁴⁸. Burada sözü edilen alacak, denkleştirme alacağıdır. Öğretide⁴⁹ anlatım kolaylığı sağlanması açısından alacak ifadesinin kullanıldığı belirtilmekte, aksine, tasfiyede kolaylık sağlamak amacıyla oluşturulmuş aynı eşe ait mal gruplarının birbirlerinden alacaklı olmalarından, dolayısıyla mal grupları arasında bir borç ilişkisinden ve alacak hakkından bahsedilemeyeceği kabul edilmektedir. Ancak yine de denkleştirme alacağı, bir eşin mal grupları arasında oluşan bağımlı bir alacak olarak kabul edilmekte ve bu sebeple devredilemeyeceği ve rehnedilemeyeceği ileri sürülmektedir⁵⁰.

Bir mal grubundan diğer bir mal grubundaki malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına yönelik katkıda bulunulması durumunda, denkleştirme alacağı, ödenecek miktar bakımından değer artışı veya azalmasından etkilenmeyeceği için değişkendir⁵¹. Bu durumda denkleştirme alacağı hem değer artışı hem değer kaybı göz önünde bulundurularak hesaplanacağı için çift yönlüdür⁵².

Denkleştirme alacağından, kişisel malları yüklüyor olması halinde, tek taraflı olarak feragat edilebilirken; edinilmiş malları yüklüyor olması halinde ise Türk Medeni Kanunu'nun 221. maddesi çerçevesinde yalnız diğer eşin rızası ile feragat edilebilir⁵³.

C. Denkleştirme Alacağına Hükmedilebilmesinin Şartları

Türk Medeni Kanunu'nun 230. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında denkleştirme alacağına hükmedilebilmesinin şartları, hükümden de anlaşılacağı üzere, değer artış payı alacağına hükmedilebilmesine ilişkin şartlarla son derece benzerdir. Denkleştirme alacağı bakımından da, değer artış payı alacağında olduğu gibi, eşlerden birine ait bir mal grubundan yine aynı eşe ait diğer bir mal grubundaki mala ilişkin bir katkıda bulunulması ve bu katkının, o malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına yönelik olması gerekmektedir. Örneğin, eşlerden biri, evlilik birliğinin ve edinilmiş mallara katılma rejiminin devamı sürecinde, bankada biriktirmiş olduğu 300.000 TL ile bir ev satın almıştır. Babasından kalan traktörü de 30.000 TL'ye satarak buradan elde ettiği meblağ ile eve tadilat yaptırmıştır. Bu durumda eşlerden birinin edinilmiş malına kişisel malından o edinilmiş malın iyileştirilmesi için katkıda bulunulmuş olmaktadır. Yine değer artış payı alacağında olduğu gibi denkleştirme alacağı bakımından da bir karşı edimin söz konusu olmaması gerekir. Aynı eşe ait mal grupları arasında bağışlama mümkün olmayacağı için burada bağışlamada bulunma ihtimali söz konusu olmamaktadır⁵⁴.

D. Denkleştirme Alacağıın Hesaplanması

Katkıda bulunulan malda bir değer artışı meydana gelmişse denkleştirme alacağı, tıpkı değer artış payı alacağında olduğu gibi, katkı oranına bağlı olarak hesaplanacak; katkı miktarı ile

⁴⁷ACABEY, s.171; ACAR, s.312; AKINTÜRK/ATEŞ, s.169; DEMİR, s.299; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N. 1188, s.238; GÜMÜŞ, s.358; KILIÇOĞLU, s.311, 337-338; KILIÇOĞLU, Katkı-Katılma, s.25; ÖZTAN, s.496; ÖZÜĞÜR, s.62; SARI, s.202; ZEYTİN, N. 552, s.253; N. 563, s.260.

⁴⁸ACABEY, s.171; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N. 1187, s.238; HAYRAN, s.269; ÖZÜĞÜR, s.62; SARI, s.203; ŞIPKA, s.238-239.

⁴⁹ACABEY, s.171; NÄF-HOFMANN/NÄF-HOFMANN, N. 1481, s.419; SARI, s.203; ŞIPKA, s.244.

⁵⁰ACAR, s.314; HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.131, s.210; ÖZTAN, s.502; STECK/FANKHAUSER, FamKomm, ZGB Art. 209, N. 33, s.732.

⁵¹ACAR, s.337; s. DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, 2005, s.374; GÜMÜŞ, s.364; HAUSHEER/AEBI-MÜLLER, BSK, ZGB Art. 209, N. 21, s.1219; HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.130, s.210; NUSPLIGER, OFK, ZGB Art. 209, N. 10, s.398; ÖZTAN, s.502; SARI, s.208; ZEYTİN, N. 550, s. 252; N. 563, s.260. Bu şekildeki denkleştirme alacağını "olağanüstü denkleştirme alacağı" olarak adlandıran görüş için bkz. DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N. 1199, s.239; GÜMÜŞ, s.364. "Değişken denkleştirme alacağı" şeklindeki kullanım için bkz. ZEYTİN, N. 550, s.252.

⁵²HAUSHEER/AEBI-MÜLLER, BSK, ZGB Art. 209, N. 21, s.1219; HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.130, s.210; NUSPLIGER, OFK, ZGB Art. 209, N. 10, s.398; ÖZTAN, s.502;

⁵³ACAR, s.314; DEMİR, s.301; HAUSHEER/AEBI-MÜLLER, BSK, ZGB Art. 209, N. 31, s.1222; HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.129, s.209; HAUSHEER/REUSSER/GEISER, BK, ZGB Art. 209, N. 56, s.758; HEGNAUER/BREITSCHMID, N. 26.71, s.274; NUSPLIGER, OFK, ZGB Art. 209, N. 13, s.399; ÖZTAN, s.502.

⁵⁴Bkz. HAUSHEER/AEBI-MÜLLER, BSK, ZGB Art. 209, N. 20, s.1219; HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.121, 12.122, s.208; MÜLLER, s.81.

meydana gelen değer artışının toplanması suretiyle bulunacaktır⁵⁵. Örneğin, eşlerden biri evlilik birliğinin ve edinilmiş mallara katılma rejiminin devamı sürecinde, bankada biriktirmiş olduğu 200.000 TL'sinin üzerine babasından kalan evi satarak elde ettiği 400.000 TL'yi de koyarak 600.000 TL'ye bir ev satın almıştır. Tasfiye sırasında evin değeri 1.200.000 TL olmuştur. Burada da değer artış payı alacağına hesaplanmasında olduğu gibi önce yapılan katkı ve malın katkının yapıldığı andaki sürüm değeri bulunarak katkı oranı hesaplanacak; sonra malın tasfiye anındaki sürüm değerinden malın katkının yapıldığı andaki değerinin çıkarılması suretiyle elde edilen değer artışına katkı oranı uygulanarak değer artış payı bulunacaktır. İlk katkı ile değer artış payının toplanması ile de denkleştirme alacağı hesaplanacaktır. Buna göre kişisel malından 400.000 TL vererek 600.000 TL'lik malın edinilmesine katkıda bulunan eşin değer artış payı oranı $400.000/600.000=2/3$ 'tür. Maldaki değer artışı $600.000-400.000=200.000$ 'dir. Değer artışına değer artış payı oranının uygulanması ile değer artış payı elde edilir. Bu durumda $200.000 \times 2/3=400.000$ TL değer artış payıdır. Bu durumda denkleştirme alacağı, baştaki katkı değeri olan 400.000 TL ile değer artış payı olan 400.000 TL'nin toplamı olan 800.000 TL olarak hesaplanır.

Katkıda bulunulan malda bir değer kaybı söz konusu ise geri verilecek miktar yine oranlama suretiyle belirlenecektir⁵⁶. Bu oranlama sebebiyle katkının gerçek miktarı değil, değer kaybı sonucu teşkil ettiği miktar baştaki katkıdan daha az olarak iade edilecektir⁵⁷. Bu durumda denkleştirme alacağı, yapılan katkı miktarı ile değer kaybının toplanması suretiyle bulunmaktadır⁵⁸.

Kişisel mallardan edinilmiş mallara bir katkıda bulunulması hâlinde kişisel mallar alacaklı olacak, tasfiye sırasında denkleştirme alacağı edinilmiş malların borcu olarak pasiflere eklenecektir. Edinilmiş mallardan kişisel mallara katkı yapılması hâlinde ise edinilmiş mallar, kişisel mallardan alacaklı olacak ve tasfiye sırasında denkleştirme alacağı edinilmiş malların alacağı olarak aktiflere eklenecektir⁵⁹. Kişisel mallar lehine bir ek yapıldıysa bu miktar edinilmiş mallardan düşülmekte; edinilmiş mallar lehine bir ek yapıldığında ise denkleştirme miktarı edinilmiş mallara eklenmektedir. Bu şekilde edinilmiş malların toplam değeri hesaplanırken denkleştirme de sağlanmış olmaktadır⁶⁰. Öğretide bir görüşe göre⁶¹ dosyadan denkleştirme alacağına varlığına ilişkin olguların elde edilmesi hâlinde taraflar talep etmemiş olsa dahi hâkim resen denkleştirme alacağını hesaplamalıdır.

IV. TÜRK MEDENİ KANUNU'NUN 227. MADDESİ İLE 230. MADDESİNİN ÜÇÜNCÜ FIKRASI ARASINDAKİ BENZERLİK VE FARKLILIKLAR

Türk Medeni Kanunu'nun 227. maddesi ile 230. maddesinin üçüncü fıkrası arasında Kanunda ele alınmış tarzı, hukuki nitelik, alacağın özgüleneceği malvarlığı ve hesaplama bakımından birtakım benzerlik ve farklılıklar bulunmaktadır.

A. Kanunda Ele Alınmış Tarzları Bakımından

Türk Medeni Kanunu'nun 227. maddesi ile 230. maddesinin üçüncü fıkrası, kullanılan ifadeler bakımından neredeyse aynıdır. Her iki hükümde de farklı mal grupları arasında, bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine ya da korunmasına yönelik gerçekleşen katkıdan söz edilmektedir. Ancak, esas itibarıyla, bu hükümler, birbirlerinden oldukça farklıdır. Türk Medeni Kanunu'nun 227. maddesinde bir eşin malvarlığından, diğer eşin malvarlığına yönelik bir katkı söz konusudur.

⁵⁵Bkz. ACAR, s.313; ERDEM, s.307-308; GÜMÜŞ, s.365; HAUSHEER/AEBI-MÜLLER, BSK, ZGB Art. 209, N. 21, s.1219; JUNGO, CHK, ZGB Art. 209, N. 12, s.694; KILIÇOĞLU, s.339; ÖZTAN, s.498; ÖZÜĞÜR, s.62; SARI, s.210; ŞİPKA, s.239, 241; ZEYTİN, N. 690, s.314.

⁵⁶ACAR, s.313; ÖZTAN, s.500; SARI, s.210-211; ZEYTİN, N. 690, s.314.

⁵⁷ACAR, s.313; SARI, s.210-211.

⁵⁸DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N. 1200, s.240; GÜMÜŞ, s.365.

⁵⁹ACABEY, s.169, 171; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N. 1201, s.240; GÜMÜŞ, s.365; HEGNAUER/BREITSCHMID, N. 26.70, s.274; NUSPLIGER, OFK, ZGB Art. 209, N. 12, s.399; ÖZÜĞÜR, s.62; ŞİPKA, s.243-244; ULUÇ, s.1106, 1107; ZEYTİN, N. 690, s.314; N. 695, s.315.

⁶⁰HATEMİ, N. 461, s.109; ÖZÜĞÜR, s.62; SARI, s.201.

⁶¹KARAMERCAN, s.699; SARI, s.205, 216; ULUÇ, s.1104; ZEYTİN, N. 551, s.252-253. Yargıtay da bu görüşü paylaşmaktadır, bkz. Yargıtay 8. HD., 28.04.2015, E.2013/23822, K.2015/9565: "Davalının kişisel malı niteliğindeki toplam 79.530 TL'nin TMK'nun 231.maddesine göre artık değer belirlenirken, TMK'nun 230. maddesi gereğince denkleştirmeden elde edilen miktar olarak re'sen tasfiyede dikkate alınması gerekir." (karararama.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 10.12.2020).

Buna karşılık Kanunun 230. maddesinin üçüncü fıkrası, tek bir eşe ait olan, dolayısıyla aynı malvarlığı içerisinde bulunan farklı mal grupları arasındaki katkıya ilişkindir. Bu nedenle, 227. madde dışsal bir katkıdan söz ederken; 230. maddenin üçüncü fıkrasında sözü edilen katkı içseldir⁶². Dolayısıyla denkleştirme alacağına özne tek iken değer artış payı alacağına iki özne bulunmaktadır⁶³.

Değer artış payına ilişkin 227. maddede yalnız değer artışı söz konusu olduğunda katılımın söz konusu olacağı belirtilerek, değer kayıpları bakımından katkıda bulunan eşin katılımı öngörülmemektedir. Zira değer kaybı söz konusu olduğunda başlangıçtaki katkının iadesinin söz konusu olacağı düzenlenmektedir. Buna karşılık denkleştirme alacağına ilişkin 230. maddede katkıda bulunan eşin, hem değer artışına hem değer kayıplarına, katkısı oranında katılacağı ifade edilmektedir⁶⁴.

Türk Medeni Kanunu'nun 227. maddesinin üçüncü fıkrasında eşlerin, yazılı bir anlaşmayla, değer artışından pay almaktan vazgeçebilecekleri ya da pay oranını değiştirebilecekleri kabul edilmektedir. Bu durumda değer artış payı alacağına ilişkin düzenlemenin aksinin kararlaştırılmasının mümkün olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Sözleşmeyle aksi kararlaştırılabileceğine göre söz konusu kural, emredici nitelikte değil; yedek hukuk kuralıdır⁶⁵. Buna karşılık, denkleştirme alacağına ilişkin kuralın, aksinin kararlaştırılabileceğine ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Bu durumda Türk Medeni Kanunu'nun 230. maddesinin üçüncü fıkrasının emredici nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmaktadır⁶⁶.

B. Hukuki Nitelik Bakımından

Denkleştirme alacağı, eşlerden birine ait mal grupları arasındaki farazi bir alacak hakkıdır; ancak değer artış payı alacağı eşlerin birbirlerine karşı ileri sürebilecekleri bağımsız ve somut bir alacak hakkıdır⁶⁷. Değer artış payı alacağı, meydana gelen değer artışına göre belirleneceğinden değişken; değer azalması göz önünde bulundurulmadığı için de tek yönlü bir alacaktır⁶⁸. Buna karşılık denkleştirme alacağı, ödenecek miktar bakımından değer artışı veya azalmasından etkileneceği için değişken⁶⁹; hem değer artışı hem değer kaybı göz önünde bulundurulurken hesaplanacağı için ise çift yönlüdür⁷⁰.

Denkleştirme alacağı söz konusu olduğunda, katkıda bulunan ve bulunulan mal grupları, aynı eşe ait olup tek bir malvarlığı içerisinde bulunduğundan; mal grupları arasında yapılan katkının bağış olması ya da bir bedel karşılığı yapılması mümkün değildir. Bu durumda katkının

⁶²HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.117, s.207; NUSPLIGER, OFK, ZGB Art. 209, N. 1, s.396.

⁶³ACAR, s.333; HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.117, s.207; ÖZDAMAR/KAYIŞ/YAĞCIOĞLU/AKGÜN, s.109.

⁶⁴Aynı yönde bkz. ACAR, s.330; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N. 1199, s.239-240; GÜMÜŞ, s.364-365; HEGNAUER/BREITSCHMID, N. 26.69, s.273; MÜLLER, s.80; ÖZDAMAR/KAYIŞ/YAĞCIOĞLU/AKGÜN, s.109; ÖZTAN, s.499; "Tasfiyeye konu malvarlığında, katkı tarihinden sonra değerinde azalma olmuşsa, katkının başlangıçtaki değeri esas alınır (TMK'nun 227/1. m). Denkleştirmede ise, aksine değer azalması olması durumunda azalmış hali ile değerlendirilir (TMK'nun 230)." bkz. Yargıtay 8. HD., 22.11.2016, E.2015/7311, K.2016/15935 (karararama.yargitay.gov.tr, E.rişim: 10.12.2020). Ayrıca bkz. HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.88, s. 198; N. 12.120, s.207-208.

⁶⁵GÜMÜŞ, s.357; HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.114, s.206; NUSPLIGER, OFK, ZGB Art. 206, N. 12, s.391; ÖZTAN, s.470, 494-495; JUNGO, CHK, ZGB Art. 206, N. 2, s.666; STECK/FANKHAUSER, FamKomm, ZGB Art. 206, N. 32, s.686; ŞİPKA, s.200; TUOR/SCHNYDER/SCHMID/RUMO-JUNGO, § 32, N. 16, s.369; ZEYTİN, N. 432, s.193; ZEYTİN, Zamanaşımı, s.954; ZEYTİN, Değer Artış Payı, s.45. Ayrıca bkz. ACAR, s.336.

⁶⁶DEMİR, s.299; HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.117, s. 207; N. 12.129, s.209; NUSPLIGER, OFK, ZGB Art. 209, N. 13, s.399; ÖZTAN, s.496, 502; ÖZÜĞÜR, s.63; STECK/FANKHAUSER, FamKomm, ZGB Art. 209, N. 31, s.732; ULUÇ, s.1104; ZEYTİN, N. 551, s.252-253. Maddenin emredici bir hüküm olmadığı; yalnız ikinci fıkranın emredici nitelikte olduğuna ilişkin bkz. HAYRAN, s.269.

⁶⁷DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, 2005, s.367; GÜMÜŞ, s.357; ŞİPKA, s.244.

⁶⁸ACAR, s.323; DEMİR, s.297; GÜMÜŞ, s.349; HAUSHEER/AEBI-MÜLLER, BSK, ZGB Art. 206, N. 25, s.1195; HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.97, 12.98, s.201; JUNGO, CHK, ZGB Art. 206, N. 22, s.673; NÄF-HOFMANN/NÄF-HOFMANN, N. 1251, s.347; NUSPLIGER, OFK, ZGB Art. 206, N. 5, s.390; ÖZTAN, s.483; STECK/FANKHAUSER, FamKomm, ZGB Art. 206, N. 3, s.673; SUTTER-SOMM/KOBEL, N. 336, s.77; ZEYTİN, N. 452, s.206; ZEYTİN, Değer Artış Payı, s.43.

⁶⁹ACAR, s.337; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, 2005, s.374; GÜMÜŞ, s.364; HAUSHEER/AEBI-MÜLLER, BSK, ZGB Art. 209, N. 21, s.1219; HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.130, s.210; NUSPLIGER, OFK, ZGB Art. 209, N. 10, s.398; ÖZTAN, s.502; SARI, s.208; ZEYTİN, N. 550, s.252; N. 563, s.260.

⁷⁰HAUSHEER/AEBI-MÜLLER, BSK, ZGB Art. 209, N. 21, s.1219; HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.130, s.210; NUSPLIGER, OFK, ZGB Art. 209, N. 10, s.398; ÖZTAN, s.502.

bağış olarak yapılıp yapılmadığı ihtimali gündeme gelmeyecektir. Buna karşılık değer artış payı alacağı söz konusu olduğunda yapılan katkının bağışlama niteliği taşıyabileceği ihtimali göz önünde bulundurulmalıdır. Zira eşlerden birinin diğerine ait bir malın edinilmesine, korunmasına ya da iyileştirilmesine yönelik bir katkıda bulunması durumunda, katkıda bulunan ve bulunulan mal grupları farklı kişilere aittir ve bu durumda bağışlama söz konusu olabilir⁷¹.

C. Alacağın Özgüleneceği Mal Grubu Bakımından

Değer artış payı alacağı, hangi mal grubundan katkı yapılmışsa o mal grubuna ait bir alacak; hangi mal grubuna katkı yapılmışsa o mal grubuna ait ödenmesi gereken bir borç olmaktadır⁷². Örneğin, evlilik birliği içerisinde eşlerden biri diğerine ait arazinin satın alınması için katkıda bulunmuşsa ve tasfiye sırasında arazide bir değer artışı söz konusuysa, değer artış payı alacağı, arazinin bulunduğu mal grubundan; dolayısıyla katkıda bulunulan eşin edinilmiş mallarından talep edilecektir. Zira burada borçlu mal grubu, katkıda bulunulan eşin edinilmiş mallarıdır. Alacaklı mal grubu ise katkıda bulunan eşin katkısının kaynağı olan mal grubuna göre değişiklik göstermektedir. Katkıda bulunan eş, kişisel mallarından katkıda bulunduysa, değer artış payı alacağı, eşin kişisel mallarına; edinilmiş mallarından katkıda bulunduysa edinilmiş mallarına özgülenecektir. Birden fazla mal grubundan katkıda bulunulduğu takdirde, katkının yapıldığı mal grupları ve bu katkının mal gruplarına göre oranı, değer artış payı alacağının hangi mal grubuna özgüleneceği hususunda önem taşımaktadır⁷³.

Türk Medeni Kanunu'nun 230. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca malın edinilmesi yönünde bir katkıda bulunulmuşsa denkleştirme alacağının hangi mal grubu lehine olduğunun belirlenebilmesi için öncelikle malın hangi mal grubuna ait olacağının belirlenmesi gerekmektedir. Malın, hangi mal grubuna ait olacağı ise öğretilerde isabetli bulunan bir görüşe göre⁷⁴ yapılan katkının büyüklüğüne bağlı olarak belirlenecektir. Malın edinilmesine yönelik olarak, hangi mal grubundan daha fazla katkıda bulunulmuşsa mal, o mal grubuna ait olacak; dolayısıyla denkleştirme alacağı da daha az katkıda bulunan mal grubu lehine doğacaktır. Malın edinilmesinden sonraki aşamada bir katkıda bulunulması halinde ise malın ait olduğu mal grubunda bir değişiklik olmayacak; bu durumda denkleştirme alacağı, katkının yapıldığı mal grubu lehine belirlenecektir⁷⁵.

D. Hesaplama Bakımından

Türk Medeni Kanunu'nun 227. maddesinde de 230. maddesinin üçüncü fıkrasında da değer artışına katılmaya ilişkin hesaplama bakımından genel olarak aynı yöntem esas alınmaktadır⁷⁶. Katkıda bulunulan maldaki değer artışı nedeniyle ortaya çıkan alacak, her iki hüküm bakımından da katkı oranı ile malın tasfiye anındaki değerinin göz önünde bulundurulması ve yapılan katkı ile değer artışının toplanması suretiyle hesaplanmaktadır⁷⁷. Tasfiye anında malın elden çıkarılması hâlinde ise değer artış payı alacağının hesaplanmasında olduğu gibi denkleştirme alacağının hesaplanması da hakkaniyete göre yapılmaktadır (TMK m. 227/II, 230/III).

Katkıda bulunulan malda değer kaybı söz konusu ise durum farklıdır. Kanunda, denkleştirme alacağı hesaplanırken, malın değerinin azalması durumunda da artması durumunda da katkı oranında denkleştirme yapılacağı ifade edilmektedir. Buna karşılık değer artış payı alacağına, katkıda bulunulan malda bir değer kaybı söz konusu olduğunda, katkının başlangıcındaki değeri esas alınarak hesaplama yapılacağı belirtilmektedir. Dolayısıyla değer

⁷¹ACAR, s.314, 335; GÜMÜŞ, s.365; HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.117, s.207; MÜLLER, s.81; ÖZTAN, s.499; STECK/FANKHAUSER, FamKomm, ZGB Art. 209, N. 18, s.727; ZEYTİN, N. 563, s.260.

⁷²ACAR, s.320; HAUSHEER/AEBI-MÜLLER, BSK, ZGB Art. 206, N. 27, s.1195; HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.97, s.201; N. 12.203, s.202-203; ÖZTAN, s.483; ÖZÜĞÜR, s.49; ZEYTİN, N. 459, s.208; N. 462, s.211.

⁷³Bkz. HAUSHEER/AEBI-MÜLLER, BSK, ZGB Art. 206, N. 28, s.1195; HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.99, s.201; NUSPLIGER, OFK, ZGB Art. 206, N. 8, s.391; ZEYTİN, N. 460, s.208.

⁷⁴ACAR, s.335; ÖZTAN, s.500; STECK/FANKHAUSER, FamKomm, ZGB Art. 209, N. 20, s.727; ZEYTİN, N. 566, s.261.

⁷⁵ACAR, s.335; HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.124, s.208; ÖZTAN, s.500; STECK/FANKHAUSER, FamKomm, ZGB Art. 209, N. 21, s.728.

⁷⁶HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.125, s.208; JUNGO, CHK, ZGB Art. 209, N. 12, s.694; ÖZTAN, s.500; ZEYTİN, N. 564, s.260.

⁷⁷Bkz. ACAR, s.313; ERDEM, s.307-308; GÜMÜŞ, s.365; KILIÇOĞLU, s.339; ÖZTAN, s.498; ÖZÜĞÜR, s.62; SARI, s.210; ŞIPKA, s.239, 241; ZEYTİN, N. 690, s.314.

artış payı alacağı bakımından malda yaşanacak değer kayıplarına karşı yapılan katkılar koruma altına alınmakta; katkının başlangıçtaki değerinin esas alınacağı belirtilerek nominal bir değer garantisi sağlanmış olmaktadır⁷⁸. Denkleştirme alacağı bakımından ise, değer kaybında dahi katkı oranında denkleştirme yapılacağı belirtildiğinden, nominal değer garantisi bulunmamaktadır⁷⁹. Bu durumda katkıda bulunulan malın tamamen yok olması söz konusu ise, denkleştirme alacağı açısından bir alacak gündeme gelmeyeceken; değer artış payı alacağı açısından en azından mala yapılan katkının başlangıçtaki değeri geri alınabilecektir⁸⁰.

İki madde arasında, hesaplama bakımından söz konusu olan bu farklılık, öğretide bir görüş⁸¹ tarafından, 227. maddede korunması gereken bir yarar varsa 230. maddede de aynı yararın bulunduğu gerekçesiyle eleştirilmektedir. Bu görüş, iki hüküm arasındaki bu farklılığın, özellikle ailenin kullanımına sunulmuş bir malda, kullanım nedeniyle bir değer kaybı yaşandığında haksız sonuçlar doğurabileceğini; yatırım amacıyla hareket eden eşin, diğer eşe sunduğu katkı bakımından değer kaybına da katlanması gerektiğini ileri sürmektedir. Ancak bu farklılığı, hükümlerin getiriliş amacıyla açıklamak mümkündür. Değer artış payı alacağı bakımından, katkıda bulunulan malda bir değer artışı meydana gelmese dahi katkının başlangıçtaki değerinin alınabileceğine ilişkin düzenleme, bir eşin malvarlığının, tamamen diğer eş tarafından finanse edilmesini engellemeye yöneliktir. Denkleştirme alacağına ilişkin düzenleme ise malların tek bir mal grubunun ve diğer eşin katılma alacağının zararına olacak şekilde edinilmesinin engellenmesini amaçlamaktadır⁸². Bu durumda iki hüküm arasında bilinçli olarak yarattığı düşünülen bu farklılığın isabetli olduğu savunulabilir.

Değer artış payı alacağına hükmedilebilmesi için talep edilmesi gerekirken⁸³; denkleştirme alacağının hâkim tarafından resen dikkate alınması gerektiği ileri sürülmektedir⁸⁴. Kanuni düzenleme bakımından her iki alacağın da muacceliyet tarihi tasfiye anıdır (TMK m. 227/I, TMK m. 230/III). Ancak Türk Medeni Kanunu'nun 230. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında, eşin kendi mal grupları arasında bir denkleştirme söz konusu olacağından, muacceliyet tarihinden önce geri ödeme mümkündür. Buna karşılık 227. madde gereğince değer artış payı alacağının muacceliyet tarihinin öne çekilmesi diğer eşle yapılacak anlaşmaya bağlıdır⁸⁵.

V. SONUÇ

Edinilmiş mallara katılma rejiminde değer artışına katılma, Türk Medeni Kanunu'nun 227. maddesi ve 230. maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenmektedir. Türk Medeni Kanunu'nun 227. maddesi değer artış payı alacağına, 230. maddesinin üçüncü fıkrası ise denkleştirme alacağına ilişkindir. Türk Medeni Kanunu'nun 227. maddesinde bir eşin malvarlığından, diğer eşin malvarlığına yönelik bir katkıda bulunulması durumunda meydana gelen değer artışına katılmayı öngörmektedir. Buna karşılık 230. maddenin üçüncü fıkrası ise tek bir eşe ait olan, dolayısıyla

⁷⁸DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N. 1156, s.233; GÜMÜŞ, s.365; JUNGO, CHK, ZGB Art. 206, N. 14, s.670; MÜLLER, s.80; ÖZDAMAR/KAYIŞ/YAĞCIOĞLU/AKGÜN, s.109; ÖZTAN, s.476, 499; STECK/FANKHAUSER, FamKomm, ZGB Art. 206, N. 4, s.673; SUTTER-SOMM/KOBEL, N. 342, s.78; ŞİPKA, s.242; TUOR/SCHNYDER/SCHMID/RUMO-JUNGO, § 32, N. 16, s.370; ZEYTİN, N. 402, s.181.

⁷⁹HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.120, s.207-208; MÜLLER, s.80; NUSPLIGER, OFK, ZGB Art. 209, N. 9, s.398; ODENDAHL, s.489; STECK/FANKHAUSER, FamKomm, ZGB Art. 209, N. 17, s.726; SUTTER-SOMM/KOBEL, N. 371, s.84.

⁸⁰ÖZDAMAR/KAYIŞ/YAĞCIOĞLU/AKGÜN, s.109; ÖZTAN, s.476; SARI, s.275.

⁸¹Bkz. ACAR, s.330-331. Bu farklılık nedeniyle adil olmayan birtakım sonuçların ortaya çıkabileceği yönünde bkz. ÖZDAMAR/KAYIŞ/YAĞCIOĞLU/AKGÜN, s.110. Değer artış payı alacağı bakımından değer artışına katılan eşin değer kaybına katılmıyor olmasını "evliliğin bir hayat ortaklığı ve kader birliği olması anlayışıyla" bağdaşmadığı yönünde bkz. ACABEY, s.164.

⁸²Bkz. HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.117, s.207. Eşlerden birinin, diğerine yönelik bir katkıda bulunmak isteyip istemediği konusundaki kararında genelde özgür olmadığı; çoğu zaman evlilik birliğindeki gerilimlerden kaçınmak istediği için katkıda bulunmak zorunda kaldığını göz önünde bulunduran kanun koyucunun, katkıda bulunan eşin değer kaybına katılmayacağını öngören bu düzenlemesinin bir eşitsizlik ya da adaletsizlik yaratmadığı yönünde bkz. NÄF-HOFMANN/NÄF-HOFMANN, N. 1267, s.350.

⁸³ACABEY, s.156; GÜMÜŞ, s.337; ÖZUĞUR, s.53; SARI, s.274; ZEYTİN, N. 403, s.181-182.

⁸⁴KARAMERCAN, s.699; SARI, s.205, 216; ULUÇ, s.1104; ZEYTİN, N. 551, s.252-253.

⁸⁵ACAR, s.336; GÜMÜŞ, s.357; HAUSHEER/AEBI-MÜLLER, BSK, ZGB Art. 209, N. 22, s.1219; HAUSHEER/GEISER/AEBI-MÜLLER, N. 12.117, s.207; ÖZTAN, s.494, 500; STECK/FANKHAUSER, FamKomm, ZGB Art. 209, N. 19, s.727. Farklı görüş için bkz. ÖZUĞUR, s.52. Yazara göre, değer artış payı katkıda bulunulan malda tasfiye sırasında ortaya çıkan değer artışı durumunda söz konusu olabileceğine göre tasfiye gündeme gelmeden istenemeyecektir, bkz. ÖZUĞUR, s.52. Başlangıçtaki katkının anlaşmaya gerek olmaksızın her zaman geri ödenebileceğine ilişkin bkz. NÄF-HOFMANN/NÄF-HOFMANN, N. 1327, s.369-370.

aynı malvarlığı içerisinde bulunan farklı mal grupları arasındaki katkı nedeniyle meydana gelen değer artışına katılmayı düzenlemektedir. Kanunun 227. maddesi, aksi kararlaştırılabilir bir yedek hukuk kuralı iken 230. maddenin üçüncü fıkrası, emredicidir.

Değer artış payı alacağı, meydana gelen değer artışına göre belirleneceğinden; denkleştirme alacağı da miktar bakımından değer artışı veya azalmasından etkileneceği için değişkendir. Buna karşılık, değer artış payı alacağı değer azalması göz önünde bulundurulmadığı için tek yönlü; denkleştirme alacağı ise hem değer artışı hem değer kaybı göz önünde bulundurulurken hesaplanacağı için çift yönlü bir olacaktır. Dolayısıyla değer artış payı alacağı bakımından malda yaşanacak değer kayıplarına karşı yapılan katkılar koruma altına alınmakta; katkının başlangıçtaki değerinin esas alınacağı belirtilerek nominal bir değer garantisi sağlanmış olmaktadır. Denkleştirme alacağı bakımından ise, değer kaybında dahi katkı oranında denkleştirme yapılacağı belirtildiğinden, nominal değer garantisi bulunmamaktadır.

Bu iki alacak ve dolayısıyla iki hüküm arasındaki, özellikle hesaplama bakımından ortaya çıkan bu farklılık, hükümlerin amacına bakılarak anlaşılabilir. Değer artış payı alacağı bakımından, katkıda bulunulan malda bir değer artışı meydana gelmese dahi katkının başlangıçtaki değerinin alınabileceğine ilişkin düzenleme, bir eşin malvarlığının, tamamen diğer eş tarafından finanse edilmesini engellemeye yöneliktir. Denkleştirme alacağına ilişkin düzenleme ise malların tek bir mal grubunun ve diğer eşin katılma alacağının zararına olacak şekilde edinilmesinin engellenmesini amaçlamaktadır. Bu durumda kanun koyucu tarafından iki hüküm arasında bilinçli olarak yaratıldığı düşünülen bu farklılığın, isabetli olduğu savunmak mümkündür.

KAYNAKÇA

- ACABEY, Beşir M.: Teorik ve Pratik Yönleriyle Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, Turhan Kitabevi, Ankara 2020.
- ACAR, Faruk: Aile Hukukumuzda Aile Konutu Mal Rejimleri Eşin Yasal Miras Payı, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016.
- AKINTÜRK, Turgut/ATEŞ, Derya: Türk Medeni Hukuku, Aile Hukuku, İkinci Cilt, Yenilenmiş 22. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 2020.
- DEMİR, Mehmet: “Türk Medeni Kanunu’na Göre Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı ve Denkleştirme Alacağı”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, (61), 2005, s.292-303.
- DURAL, Mustafa/ÖĞÜZ, Tufan/GÜMÜŞ, Mustafa Alper: Türk Özel Hukuku, Cilt III, Aile Hukuku, Gözden Geçirilmiş Onbeşinci Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2020.
- DURAL, Mustafa/ÖĞÜZ, Tufan/GÜMÜŞ, Mustafa Alper: Türk Özel Hukuku, Cilt III, Aile Hukuku (2005), Filiz Kitabevi, İstanbul 2005.
- ERDEM, Mehmet: Aile Hukuku, Güncellenmiş 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019.
- GENÇCAN, Ömer Uğur: Mal Rejimleri Hukuku, Yetkin Yayınevi, Ankara 2010.
- GÜMÜŞ, Mustafa Alper: Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK 185-281), Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008.
- GÜNARSLAN, Banu Fatma: Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017.
- HATEMİ, Hüseyin: Aile Hukuku, 8. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020.
- HAUSHEER, Heinz/AEBI-MÜLLER, Regina E.: Basler Kommentar (BSK), Zivilgesetzbuch I Art. 1-456 ZGB, 5. Auflage, in Honsell, Heinrich/Vogt, Nedim Peter/Geiser Thomas (ed.), Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel 2014.
- HAUSHEER, Heinz/GEISER, Thomas/AEBI-MÜLLER, Regina E.: Das Familienrecht des Schweizerischen Zivilgesetzbuches, Vierte, überarbeitete und erweiterte Auflage, Stämpfli Verlag AG, Bern 2010.
- HAUSHEER, Heinz/REUSSER, Ruth/GEISER, Thomas: Berner Kommentar (Kommentar zum schweizerischen Privatrecht), (BK), Band II: Das Familienrecht, 1. Abteilung: Das Eherecht, 3. Teilband: Das Güterrecht der Ehegatten, 1. Unterteilband: Allgemeine Vorschriften, Art. 181-195a ZGB; Der ordentliche Güterstand der Errungenschaftsbeteiligung, Art. 196-220 ZGB, in Meier-Hayoz, Arthur (ed.), Stämpfli Verlag AG, Bern 1992.
- HAYRAN, Burhan: 4721 Sayılı Yeni Türk Medeni Kanunu Mal Rejimleri Şerhi, Adil Yayınevi, Ankara 2004.

- HEGNAUER, Cyril/BREITSCHMID, Peter: Grundriss des Eherechts, Vierte, überarbeitete Auflage, Stämpfli Verlag AG, Bern 2000.
- JUNGO, Alexandra: Handkommentar zum Schweizer Privatrecht (CHK), Personen- und Familienrecht – Partnerschaftsgesetz Art. 1-456 ZGB – PartG, 3. Auflage in Breitschmid, Peter/Jungo, Alexandra (ed.), Schulthess Juristische Medien AG, Zürich-Basel-Genf 2016.
- KARAMERCAN, Fatih: Katkı-Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019.
- KILIÇOĞLU, Ahmet M.: Aile Hukuku, Gözden Geçirilmiş - Güncelleştirilmiş 4. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2019.
- KILIÇOĞLU, Ahmet M.: Katkı - Katılma Alacağı (Bilirkişi Raporları – Yargıtay İçtihatları – Tablolar), (Katkı-Katılma), 7. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2020.
- MÜLLER, Roland: Der Mehrwertanteil im neuen Ehegüterrecht, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel und Frankfurt am Main 1993.
- NÄF-HOFMANN, Marlies/NÄF-HOFMANN, Heinz: Schweizerisches Ehe- und Erbrecht, Schulthess Polygraphischer Verlag, Zürich 1998.
- NUSPLIGER, Isabelle: Orell Füssli Kommentar (OFK), ZGB Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, 3. überarbeitete Auflage in Kren Kostkiewicz, Jolanta/Wolf, Stephan/Amstutz, Marc/Fankhauser, Roland (ed.), Orell Füssli Verlag AG, Zürich 2016.
- ODENDAHL, Hanswerner: “Türk Medeni Kanunu’nun Yeni “Mal Rejimleri” Hükümleri, Eksiklikleri ve Sorunları Üzerine Bir Karşılaştırma”, Prof. Dr. Şeref Gözübüyük’e Armağan, Ankara 2005, s.475-496.
- ÖZDAMAR, Demet/KAYIŞ, Ferhat/YAĞCIOĞLU, Burcu/AKGÜN, Aliye: Yasal Mal Rejimi (Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi) ve Tasfiyesi, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019.
- ÖZTAN, Bilge: Aile Hukuku, 6. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2015.
- ÖZUĞUR, Ali İhsan: Mal Rejimleri, 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2011.
- SARI, Suat: Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Beşir Kitabevi, İstanbul 2007.
- STECK, Daniel/FANKHAUSER, Roland; FamKommentar (FamKomm), Scheidung, Band I: ZGB, 3. Auflage in Schwenzer, Ingeborg/Fankhauser, Roland (ed.), Stämpfli Verlag AG, Bern 2017.
- SUTTER-SOMM, Thomas/KOBEL, Felix: Familienrecht, Schulthess Juristische Medien AG, Zürich-Basel-Genf 2009.
- ŞIPKA, Şükran: Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2011.
- TOPUZ, Gökçen: “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşlerden Birinin Üçüncü Kişilere Borcundan Dolayı Malvarlığının Haczi”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 19(1), 2011, s.95-117.
- TUOR, Peter/SCHNYDER, Bernhard/SCHMID, Jörg/RUMO-JUNGO, Alexandra: Das Schweizerische Zivilgesetzbuch 13. Auflage, Schulthess Juristische Medien AG, Zürich 2009.
- ULUÇ, Yusuf: Mal Rejimleri ve Tasfiyesi, Yetkin Yayınları, Ankara 2014.
- ZEYTİN, Zafer: Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020.
- ZEYTİN, Zafer: “Artık Değere Katılma ve Değer Artış Payı Alacağında Zamanaşımı”, (Zamanaşımı), Prof. Dr. Ali Naim İnan’a Armağan, 2009, s.945-964.
- ZEYTİN, Zafer: “Değer Artış Payı, Eklenecak Değerler ve Denkleştirme Alacağı”, (Değer Artış Payı) Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulama Sorunları, Uygulamalı Aile Hukuku Sertifika Programı, III. Dönem (17-18 Kasım 2006), İstanbul 2007, s.43-60.
- ZEYTİN, Zafer: “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimindeki Artık Değere Katılma Alacağı (Veya Değer Artış Payı Alacağı) Haczedilebilir mi?”, Terazi Hukuk Dergisi, (8), 2007, s.13-20.
- ZEYTİN, Zafer: “Yasal Mal Rejiminde Katkı Alacağı ve Değer Artış Payı Alacağı İlişkisi”, (Katkı Alacağı), Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 10(36), 2011, s.299-317.